

PUOLUSTUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/1998 vp

Hallituksen esitys laiksi Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 30 päivänä lokakuuta 1997 lähettänyt puolustusvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 185/1997 vp laiksi Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan annetun lain muuttamisesta.

Lausunto

Puolustusvaliokunta on pyytänyt asiasta työasiainvaliokunnan lausunnon, joka on tämän mietinnön liitteenä (TyVL 2/1998 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Seppo Kipinoinen, puolustusministeriö
- asessori Kaarina Buure-Hägglund ja eversti Leo Kotilainen, pääesikunta

- lainsäädäntöneuvos Arja Manner ja lainsäädäntöneuvos Martti Simola, oikeusministeriö
- pääsihteeri Tarja Kröger ja neuvotteleva virkamies Riitta Nordberg, työministeriö
- everstiluutnantti Kari Heinonen, Hämeen So-tilasläänin Esikunta
- Porin Prikaatin komentaja, eversti Olli-Matti Multamäki
- puheenjohtaja Vesa Yrjölä ja varapuheenjohtaja Juhan-Ville Kaarnakari, Suomen Sinibarrettiiliitto ry
- lakimies Outi Raitoaho, Suomen Kuntaliitto
- asiamies Tapio Kuikko ja VT Markus Äimälä, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto
- lainopillinen asiamies Risto Tuominen, Suomen Yrittäjät
- lakimies Timo Koskinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.

Valiokunta on lisäksi saanut Palvelutyönantajat ry:ltä ja STTK-J ry:ltä kirjalliset lausunnot, jotka on liitetty valiokunnan asiakirjoihin.

HALLITUKSEN ESITYS

Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan annetun lain (rauhanturvaamislaki) muutoksenhakua koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi 1 päivänä joulukuuta 1996

voimaan tulleen hallintolainkäyttölain mukaiseksi. Yhdenmukaisen muutoksenhakutien luomiseksi ehdotetaan rauhanturvaamislain 26 §:n 1 momenttiin lisättäväksi säännös muutoksenhaun ohjautumisesta puolustusministeriön alaisessa rauhanturvaamisorganisaatiossa tehdystä

päätöksestä rauhanturvaamislakiin perustuvissa asioissa Uudenmaan lääninoikeuteen.

Rauhanturvaamislakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 21 a §, jonka mukaan työ- tai virkasuhdetta, joka rauhanturvaamislaissa tarkoitettuun palvelukseen tai koulutukseen otettavalla tuolloin olisi, ei hänen työnantajansa saisi sanotun palveluksen tai koulutuksen takia päättää eikä niiden aikana irtisanoa. Edelleen pykälässä säädetäisiin, että palveluksen tai koulutuksen pää-

tyttyä tai keskeydyttyä olisi asianomainen otettava jälleen aikaisempaan tai siihen rinnastettavaan työhön noudattaen soveltuvin osin, mitä palvelukseen kutsutun asevelvollisen työ- tai virkasuhteen jatkumisesta annetussa laissa säädetään. Hallituksen esityksen mukaan kaikki rauhanturvaamistehtäviin halukkaat olisivat muutoksen jälkeen yhdenvertaisessa asemassa riippumatta siitä, minkä työnantajan palveluksessa he hakeutuessaan olisivat.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä.

Perustelut

Muutoksenhaku

Hyväksyessään hallituksen esityksen laiksi hallintolainkäytöstä ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 217/1995 vp) eduskunta edellytti, että hallintolainkäyttölain tarkoituksen ja periaatteiden toteutumiseksi kullakin hallinnonalalla erikseen tarkistetaan yhteistyössä hallintotuomioistuimikunnan ja oikeusministeriön kanssa voimassa oleviin lakeihin ja asetuksiin sisältyvät valitusmenettelysäännökset. Käsiteltävänä oleva ehdotus liittyy em. säännösten tarkistukseen.

Rauhanturvaamislakiin perustuvista hallintopäätöksistä on vuosittain keskimäärin 30 sellaisia, joista voitaisiin tehdä hallintovalitus. Käytännössä näistä päätöksistä on tehty 1—2 valitusta vuodessa. Mainitut päätökset on poikkeuksetta tehty rauhanturvaamisorganisaatioissa ulkomailla, joten niiden osalta toimivaltainen lääninoikeus olisi Uudenmaan lääninoikeus. Kun otetaan huomioon valitusten erittäin vähäinen määrä, valitusten ohjaaminen Uudenmaan lääninoikeuteen ei saadun selvityksen mukaan käytännössä aiheuttaisi olennaisia asioiden keskittymistä yhteen lääninoikeuteen.

Valituskiellon piiriin ehdotetaan edelleen jätettäväksi päätökset, joiden sisältönä on se, että

asianomaista ei oteta rauhanturvaamiskoulutukseen. Valittaa ei voisi myöskään päätöksistä, joilla puolustusministeriö on hylännyt hakemuksen valtion varoista suoritettavaksi korvaukseksi rauhanturvaamishenkilöstöön kuuluvan omaisuudelle palvelustehtävässä tai siihen liittyvissä olosuhteissa aiheutuneesta vahingosta.

Puolustusvaliokunnalla ei ole esityksestä muutoksenhakua koskevalta osin huomautettavaa.

Työ- tai virkasuhteen jatkuminen

Työ- tai virkasuhteen jatkumista koskeva sääntely lakiehdotuksessa on ongelmallisempi. Hallituksen esityksessä on viitattu rauhanturvaamishenkilöstön rekrytointivaikeuksiin, joita työsuhteturvan puuttumisesta on seurannut. Työpaikan menettämisen pelossa moni on purkanut jo tekemänsä sitoumuksen lähteä rauhanturvatehtäviin. Hallitus on katsonut, että työsuhteturvan ulottaminen kaikkiin mahdollisiin rauhanturvaamispalvelukseen halukkaisiin henkilöihin lisääisi varsin todennäköisesti hakeutuvien määrää nykyisestä. Myös työasiainvaliokunta on lausunnossaan suhtautunut myönteisesti pyrkimykseen lisätä hakijoiden määrää, jolloin rauhanturvaamistehtäviin voidaan valita mahdollisimman soveliaat henkilöt.

Saatujen selvitysten perusteella puolustusvaliokunta toteaa, että rekrytointiongelmien ovat tällä hetkellä suurimmat siviiliammattitaitoa vaativien erikoistehtävien sekä ammattiupseereita vaativien päällikkö- ja ylempien johtotehtä-

vien kohdalla. Työsuhdeturvan puuttumisen ohella etenkin jälkimmäisten rekrytointiin vaikuttavat myös palvelussuhteen ehdot sekä sosiaali- ja vakuutusturva. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että tällä hetkellä käynnissä oleviin rauhanturvaoperaatioihin on Suomelta sitoutunut yli 100 upseeria, joiden vakanssit ovat ulkomaanpalveluksen ajan poissa omien puolustusvoimiemme tehtävistä. Puolustusvaliokunta katsookin, että on tarpeen selvittää, voitaisiinko ulkomaanpalveluksessa toimiville perustaa omat virat.

Työasiainvaliokunta on lausunnossaan käsitellyt lakiehdotuksen sisältämän järjestelyn etujen ohella myös epäkohtia, joita esityksen toteuttamisesta saattaisi seurata. Puolustusvaliokunta pitää näitä näkökohtia merkittävinä ja yhtyy työasiainvaliokunnan kantaan, että epäkohtien ennalta estämiseksi ja ristiriitaisten intressien yhteensovittamiseksi on tärkeää, että ennen rauhanturvaamistehtävään sitoutumista henkilölle kerrotaan sen vaikutukset monipuolisesti ja koulutukseen tai palvelukseen kutsuminen tapahtuu mahdollisimman pitkällä varoitusajalla. Työntantajalle olisi lisäksi ilmoitettava koulutukseen tai palvelukseen lähtemisestä sekä rauhanturva-tehtävistä paluusta mahdollisimman hyvissä ajoin.

Kuten työasiainvaliokunnan lausunnossakin on todettu, työ- ja virkasuhdeturvan parantaminen vaikuttaisi erityisesti pieniin yrityksiin ja

työntantajiin, joiden palveluksessa on vähän työntekijöitä. Näiden kohdalla myös työsuhdeturvan parantamisesta mahdollisesti aiheutuvat epäkohdat ovat merkittävimmät. Puolustusvaliokunta onkin selvittänyt, olisivatko pienet, esimerkiksi alle 30 henkilön yritykset rajattavissa lain soveltamisen ulkopuolelle. Em. soveltamis- alaraja olisi sama kuin yhteistoimintalaissa. Toisin kuin yhteistoimintalaki, nyt käsitellyssä oleva säännös koskee kuitenkin yksilöperusteisia oikeuksia. Työsuhdeturvaa koskevat säännökset ovat työntekijän suojaksi luotuja absoluuttisia säännöksiä. Näissä säännöksissä ei tähän mennessä ole asetettu eri kokoisissa yrityksissä työskenteleviä työntekijöitä keskenään eri asemaan. Puolustusvaliokunta ei ole pitänyt mahdollisena ehdottaa tällaista myöskään tässä yhteydessä.

Saadun selvityksen mukaan on mahdollista, että kaikki työsuhdeturvaa koskevat säännökset kootaan työsopimuslakiin, jota koskeva uudistustyö on meneillään. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että myös rauhanturvaamistehtäviin lähteviä koskeva sääntely tältä osin sisällytettäisiin työsopimuslakiin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella puolustusvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kalevi Lamminen /kok
 vpj. Jaakko Laakso /vas
 jäs. Reijo Kallio /sd
 Antero Kekkonen /sd
 Ossi Korteniemi /kesk
 Maija-Liisa Lindqvist /kesk
 Raimo Mähönen /sd (osittain)
 Tuija Nurmi /kok
 Erkki Partanen /sd

Risto Penttilä /nuors
 Tuija Pohjola /sd
 Tuija Maaret Pykäläinen /vihr
 Outi Siimes /kok
 Raimo Tiilikainen /r
 Jorma Vokkolainen /vas
 vjäs. Seppo Kanerva /kok (osittain)
 Reino Laine /vas (osittain).

VASTALAUSE

Perustelut

Yleistä

Hallituksen esityksellä työ- ja virkasuhteen jatkumisesta pyritään lisäämään rauhanturvatehtäviin hakeutuvien määrää ja siten se on perimmäisiltä tavoitteiltaan kannatettava.

Asiantuntijakuulemisen aikana on tosin tullut selväksi, että suurimmat rekrytointivaikeudet ovat ammattiupseereiden keskuudessa, joihin ei tällä lakiesityksellä ole vaikutuksia. Lisäksi on kuultu pääasiallisten ongelmien liittyvän palvelussuhteen ehtoihin ja sosiaali- ja vakuutusturvaan. Kuitenkin on valiokunnassa katsottu, että työsuhdeturvaa parantamalla voidaan saavuttaa niin merkittäviä määrällisiä ja laadullisia hyötyjä rauhanturvatehtäviin hakeutuvien suhteen, että lakitasoista sääntelyä on syytä lisätä.

Valmiusjoukkoihin sitoumuksen tehneille saattaa työsuhdeturvasta olla enemmän haittaa kuin hyötyä

Sääntelyn lisäämisellä mahdollisesti saavutettavia hyötyjä pidetään myös suurempina kuin mitä esimerkiksi valmiusjoukkoihin varusmiespalveluksensa aikana koulutetuille ja sitoutuneille nuorille työsuhdeturvapykälän olemassaolosta aiheutuvat haitat tulevat todennäköisesti olemaan. Jo nykytilanteessa voi valmiusjoukkojen toimintavalmiussitoumuksen tehneille juuri varusmiespalveluksensa päättäneille nuorille olla työnhaku ongelma tai ainakin he voivat sen kokea ongelmaksi. Todellisen ongelman edessä valmiusjoukkoon sitoutuneet ovat kuitenkin vasta työsuhdeturvapykälän säätämisen jälkeen. Nykytilanteeseen sisältyvä työnantajan ja työntekijän välinen neuvotteluteitse tapahtuva sopiminen menettelystä mahdollisen palvelukseen kutsun yhteydessä muuttuu työntekijän yksipuoliseksi oikeudeksi ja työnantajan lakisääteiseksi velvollisuudeksi.

Työnantajien näkökulma on sivuutettu

Suomessa työelämää koskeva lainsäädäntö valmistellaan periaatteissa kolmikantaisesti. Tätä

työsuhdeturvaa koskevaa hallituksen esitystä ei kuitenkaan ole nähty tarpeelliseksi valmistella samojen periaatteiden mukaan, eikä työsuhdeturvan sisältöä ole verrattu muualla työlainsäädännössä esiintyvään samankaltaiseen sääntelyyn. Rauhanturvatehtäviin osallistuminen asetetaan lainsäädännöllä parempaan asemaan kuin esimerkiksi itsensä kehittäminen opintovapaata hyväksi käyttäen. Yhteiskunnallisesti molemmat seikat ovat toki tärkeitä ja kannatettavia, mutta useimmissa tapauksissa työnantajalle hedelmällisempää on päästää työntekijä kouluttautumaan opintovapaalle kuin hankkimaan sinänsä hyödyllistä kokemusta rauhanturvatehtävistä. Valiokunnassa kuitenkin arvotettiin rauhanturvatehtävät opiskelua tärkeämmiksi. Opintovapaan käyttöön sisältyy laissa mm. työnantajan mahdollisuus opintovapaan siirtämiseen tietyin edellytyksin, rauhanturvatehtäviin lähtijöiden työsuhdeturvaan ei työnantajan siirto-oikeutta sisälly.

Työsuhdeturva luo yksipuolisen oikeuden työntekijälle ilman mitään velvollisuuksia

Useimmissa tapauksissa tähän asti ja lain säätämisen jälkeenkin työntekijän tai viranhaltijan rauhanturvakoulutukseen tai -palvelukseen lähtemisen aiheuttamista järjestelyistä sovitaan työpaikalla hyvässä yhteisymmärryksessä. Ongelmatapauksia varten ollaan nyt säätämässä lakia, joka turvaa rauhanturvatehtäviin lähtijän oikeuden työsuhdeturvaan. Yhteistyöhaluttomat työnantajat saadaan näin tukemaan rauhanturvatoimintaa. Työntekijän yhteistyöhaluttomuuteen tai -kyvyttömyyteen laki ei kuitenkaan vauraudu millään tavalla. Työntekijälle ei laissa säädetä minkäänlaisesta ilmoitusvelvollisuudesta palvelussitoumuksen tekemisestä tai rauhanturvakoulutukseen tai -palvelukseen lähtemisestä. Lainmukainen tilanne on äärimmillään se, että rauhanturvakoulutukseen tai -palvelukseen lähtemisestä ilmoitetaan työnantajalle vaikkapa lähtöä edeltävänä päivänä. Voi vain kuvitella, mitä hankaluuksia tällainen ääritapaus työpäikällä aiheuttaa. Rauhanturvapalveluksen ennal-

ta täsmällisesti määrittelemättömän keston vuoksi ei työhön paluusta ilmoittamisesta tulisi säädellä samalla tavalla kuin asevelvollisuuteen liittyviltä ennalta määritellyn mittaisilta vapailta paluusta. Erityisesti rauhanturvatehtävissä olevan henkilön työtä sijaisena hoitava työntekijä taas joutuu elämään epävarmuudessa sijaisuuden kestosta, kun työhön paluusta ei laissa ole säädetty riittävän mittaista ennaltilmoitusvelvollisuutta.

*Työsuhdeturvaa tulisi tarkastella osana
työsopimuslakikomitean työtä*

Työsuhdeturvaa säätämässä on lähdetty sinänsä hyvistä tavoitteista, rauhanturvatoiminnan edellytysten parantamisesta, mutta työnantajille mahdollisesti koituvia haittoja tai kustannuksia esimerkiksi sijaisten kouluttamisesta ei ole pyritty kompensoimaan millään tavalla. Rauhanturvaamiskoulutukseen tai -palvelukseen lähtevän työsuhdeturva tulisikin ottaa uudelleen tarkasteluun kaikkia työsuhdeturvaa koskevia säännöksiä työsopimuslakiin kokoavassa työsopimuslakikomiteassa.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 1998

Outi Siimes /kok
Risto Penttilä /nuors

TYÖASIAINVALIOKUNNAN LAUSUNTO 2/1998 vp

Hallituksen esitys laiksi Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan annetun lain muuttamisesta

Puolustusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 30 päivänä lokakuuta 1997 lähettänyt hallituksen esityksen laiksi Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan annetun lain muuttamisesta valmistelevasti käsiteltäväksi puolustusvaliokuntaan. Puolustusvaliokunta on kirjeellään 18.11.1997 pyytänyt asiasta työasiainvaliokunnan lausuntoa erityisesti työ- tai virkasuhteen jatkumista koskevalta osalta.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat asian johdosta olleet kuultavana

- vanhempi hallitussihteeri Seppo Kipinoinen ja eversti Paavo Kiljunen, puolustusministeriö

- neuvotteleva virkamies Riitta Nordberg, työministeriö
- assessori Kaarina Buure-Häggglund ja Porin prikaatin komentaja, eversti Olli-Matti Murtamäki, Puolustusvoimien pääesikunta
- Upseeriliiton puheenjohtaja, everstiluutnantti Pekka Kouri, Akava
- neuvottelupäällikkö Rauno Lindahl, Palvelutyönantajat
- lakimies Markus Sädevirta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
- lakimies Outi Raitoaho, Suomen Kuntaliitto
- puheenjohtaja Vesa Yrjölä, Suomen Sinibarrettiliitto
- lainopillinen asiamies Risto Tuominen, Suomen Yrittäjät
- varatuomari Markus Äimälä, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- lakimies Jorma Skippari, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK.

HALLITUKSEN ESITYS

Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoiminnasta annettuun lakiin (rauhanturvaa-mislaki) ehdotetaan lisättäväksi rauhanturvaa-mispalvelukseen tai -koulutukseen osallistuvan

henkilön työ- tai virkasuhteen jatkumisen turvaamista koskeva sääntely.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Työasiainvaliokunta tarkastelee lausunnossaan lakiehdotusta ainoastaan toimialaansa kuuluvien osin ja rajoittuu puolustusvaliokunnan lausunto-
pyynnön mukaisesti työ- ja virkasuhdeturvaan rauhanturvaamispalveluksen tai -koulutuksen aikana.

Nykyisin voimassa olevassa rauhanturvaamislain 21 §:ssä säädetään, että valtion palveluksessa olevalle henkilölle on annettava palkatonta virkavapautta tai vapautusta työstä, kun hän palvelee rauhanturvaorganisaatiossa tai osallistuu rauhanturvaamiskoulutukseen. Muilla kuin valtion palveluksessa olevilla ei ole tällaista oikeutta. Työ- ja virkasuhdeturvan heikkous vaikeuttaa hallituksen esityksen mukaan rauhanturvaamishenkilöstön rekrytointia. Palvelusuhdeturvan parantamisen arvioidaan lisäävän varsin todennäköisesti rauhanturvaamistehtäviin hakeutuvien määrää nykyisestä. Valiokunta suhtautuu myönteisesti pyrkimykseen lisätä hakijoiden määrää, jolloin rauhanturvaamistehtäviin voidaan valita mahdollisimman soveliaat henkilöt.

Hallituksen esityksessä työ- ja virkasuhteen parantamista tarkastellaan lähinnä rauhanturvaamistoiminnan kannalta, eikä esityksessä käsitellä yksityiskohtaisesti lakiehdotuksen vaikutuksia työnantajille, työntekijöille tai työnhakijoille. Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia. Työ- ja virkasuhdeturvan lisääminen koskisi arviolta 100 kuntien ja 500 yksityisten työnantajien palveluksessa olevaa henkilöä vuosittain.

Lakiehdotus parantaisi toistaiseksi voimassa olevassa työ- tai virkasuhteessa olevan henkilön palvelussuhdeturvaa, koska palvelussuhdetta ei saisi päättää tai irtisanoa rauhanturvaamispalveluksen tai -koulutuksen aikana. Lisäksi se saattaisi toimintaan osallistuvat yksityisten työnantajien ja kuntien palveluksessa olevat henkilöt samaan asemaan valtion palveluksessa olevien kanssa.

Osa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista on arvioinut, että työ- ja virkasuhteen parantaminen saattaa vaikeuttaa rauhanturvaamistoimintaa.

mintaan sitoutuneen henkilön työllistymistä. Tämä on merkittävä epäkohta erityisesti valmiusjoukkojen kannalta, koska toimintavalmiussitoumus tehdään varusmiespalveluksen päätyttyä, jolloin henkilöllä ei useinkaan ole ammattia tai työpaikkaa. Mikäli arvio työllistymisen vaikeutumisesta toteutuisi, se vähentäisi halukkuutta hakeutua rauhanturvaamistoimintaan ja lakiehdotuksen tavoite jäisi saavuttamatta.

Työ- ja virkasuhdeturvan parantaminen vaikeuttaisi erityisesti pieniin yrityksiin ja työnantajisiin, joiden palveluksessa on vähän työntekijöitä. Suurimmat vaikeudet kohdistuisivat työnantajisiin, joiden työntekijöillä on erityistä ammattitaitoa ja joiden korvaaminen sijaisjärjestelyin on hankalaa. Ongelmia lisää se, että sitoumuksen tehnyt työntekijä voidaan kutsua koulutukseen tai palvelukseen lyhyellä varoitusajalla. Sitoumuksen tehnyt on velvollinen saapumaan koulutukseen tai palvelukseen seitsemän päivän kuluessa kutsun saatuaan. Lisäksi koulutuksen ja palveluksen kestoa on vaikea ennakolta arvioida, toisin kuin esimerkiksi varusmiespalveluksen, naisten vapaaehtoisen asepalveluksen tai siivilipalveluksen kestoa.

Rauhanturvaamishenkilöstö on palvelussuhteessa valtioon, jota työnantajana edustaa puolustusministeriö. Rauhanturvaamishenkilöstön työ- tai virkasuhteen säilyttämisessä samanaikaisesti myös toiseen työnantajaan on pidetty periaatteelliselta kannalta arveluttavana. Vastaavaa ongelmaa ei ole nykyisessä laissa, koska työ- ja virkasuhde on turvattu vain valtion palveluksessa olevilla henkilöillä.

Valiokunta pitää tärkeänä, ettei työnantajaa tai työntekijää aseteta kohtuuttomaan tilanteeseen rauhanturvaamistoimintaan sitoutumisen ja osallistumisen vuoksi. Rauhanturvaamislain 6 §:n 3 momentissa säädetään, että puolustusministeriö voi velvoittaa sitoumuksen tehneen korvaamaan valtiolle hänen koulutuksensa tai palveluksensa järjestämisestä aiheutuneet kustannukset, jos sitoumuksen tehnyt jättää ilman pätevää syytä saapumatta koulutukseen tai palvelukseen. Yritykselle voi puolestaan aiheutua ta-

loudellisia menetyksiä tai vaikeuksia, jos yrityksen toiminnan kannalta keskeinen henkilö siirtyy lyhyellä varoitusajalla, pitkäksi tai epämääräiseksi ajaksi rauhanturvatehtäviin.

Epäkohtien ennalta estämiseksi ja ristiriitaisen intressien yhteensovittamiseksi on tärkeää, että ennen rauhanturvaamistehtäviin sitoutumista henkilölle kerrotaan sen vaikutukset monipuolisesti ja koulutukseen tai palvelukseen kutsuminen tapahtuu mahdollisimman pitkällä varoitusajalla. Työnantajalle olisi lisäksi ilmoitettava koulutukseen tai palvelukseen lähtemisestä

sekä rauhanturvatehtävistä paluusta mahdollisimman hyvissä ajoin. Asiallinen menettely vähentää vastakkainasettelua työpaikoilla ja edistää työnantajien ja työntekijöiden pääsemistä yhteisymmärrykseen.

Lausunto

Työasiainvaliokunta kunnioittaen esittää,

että puolustusvaliokunta ottaa huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Reijo Lindroos /sd
vpj. Armas Komi /kesk
jäs. Tuula Haatainen /sd (osittain)
Anne Huotari /vas (osittain)
Kari Kantalainen /kok
Kyösti Karjula /kesk
Hannu Kempainen /kesk
Anne Knaapi /kok
Heikki Koskinen /kok

Pirkko Peltomo /sd
Heikki Rinne /sd
Outi Siimes /kok
Raimo Tiilikainen /r
Marja-Leena Viljamaa /sd
Pertti Virtanen /evir (osittain)
Jorma Vokkolainen /vas
vjäs. Johannes Koskinen /sd.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Hallituksen esitys työ- ja virkasuhteen parantamiseksi rauhanturvaamistoiminnan kannalta on lähtökohdiltaan perusteltu. On myönteistä, että rauhanturvatoimintaan pyrkivien hakijoiden määrää pyritään lisäämään, jolloin tehtäviin voidaan valita soveliaimmat henkilöt.

Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota asiaan, joka valiokuntakuulemisessa on noussut esiin. Osa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista on arvioinut, että työ- ja virkasuhteen parantaminen saattaa vaikeuttaa rauhanturvaamistoimintaan sitoutuneen henkilön työllistymistä. Parannus aiheuttaisi ongelmia erityisesti pienille yrityksille ja työnantajille, joiden palveluksessa on vähän työntekijöitä. Pk-yrityksille ylimääräisiä kustannuksia voi koitua mm. sijaisen kouluttamisesta. Myös työpaikan varaaminen pitkäksi tai epämääräiseksi ajaksi vasta lyhyen aikaa työssä olleelle työntekijälle voi olla

hänen sijaisensa tai työnantajan kannalta kohtuutonta.

Työnantajaa tai työntekijää ei tule asettaa kohtuuttomaan tilanteeseen rauhanturvaamistoimintaan sitoutumisen ja osallistumisen vuoksi. Siksi lainkohdan tarkoittamaksi päteväksi syyksi tulee hyväksyä erityisesti pienissä yrityksissä myös tällaiset tehtävään ja työtilanteeseen liittyvät ongelmat.

Katsomme, että erityisesti pienille yrityksille aiheutuviin vaikeuksiin on mietintöä laadittaessa kiinnitettävä huomiota.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella esitämme,

että puolustusvaliokunta ottaisi mietintöä laatiessaan huomioon sen, mitä tässä eriävässä mielipiteessä on lausuttu.

Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 1998

Armas Komi /kesk

Hannu Kemppainen /kesk

